

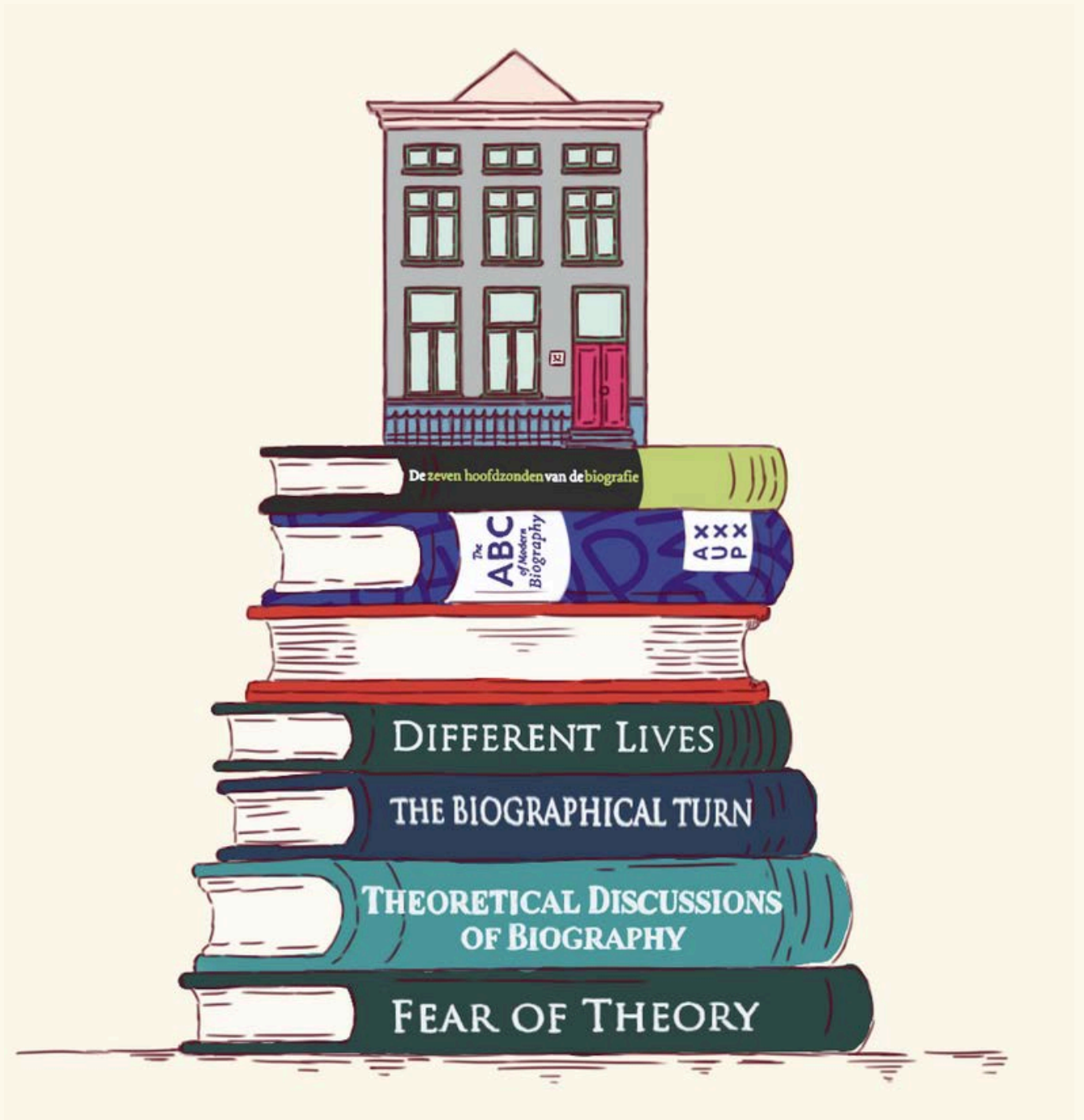
2023/2024

Jaarverslag Biografie Instituut

Biografie
Instituut

university of
 groningen

1. Inleiding	3
2. Het Biografie Instituut	
Het Biografie Instituut	5
Medewerkers en promovendi	6
Promovendi	7
Website en nieuwsbrief	9
Publicaties theorie van de Biografie	10
Biografierreeksen	13
3. Projecten	
Afgeronde proefschriften	15
Lopende projecten	16
Afgeronde projecten	19
Publicaties	28
4. Lezingen en andere activiteiten	
Promoties	32
Lezingen en symposia	32
Overige activiteiten	33
5. In de media	
Biografie Samuel van Houten	36
Biografie Jannes Reiling	37
<i>Het universum van Willem Frederik Hermans</i>	38

Inleiding

Per 1 september 2004 werd aan de Rijksuniversiteit Groningen het Biografie Instituut gevestigd. Dit jaarverslag biedt een overzicht van de voornaamste activiteiten, ontwikkelingen en werkzaamheden van het Biografie Instituut in het kalenderjaar 2023 en de eerste helft van 2024. Tevens wordt een overzicht gegeven van wat er in die twintig jaar tot stand is gebracht.

Dit is het laatste Jaarverslag van het Biografie Instituut.

Van hogerhand is meer dan eens beloofd dat een opvolger op de leerstoel Geschiedenis en Theorie van de Biografie benoemd gaat worden. Wanneer dat gaat gebeuren en of het Biografie Instituut blijft bestaan, is onduidelijk.

Na een lange voorbereiding ging het Biografie Instituut op 1 september 2004 van start. De biografie heeft de laatste decennia in Nederland een hoge vlucht genomen, zowel binnen als buiten de academische wereld. Wie op een biografie wil promoveren, dient zijn onderzoek een stevig theoretisch fundament te geven, dat is steeds het uitgangspunt geweest. Theorievorming stond twintig jaar geleden nog in de kinderschoenen, in Nederland was dat volledig onontgonnen terrein. Op die lacune is zwaar ingezet, en dat heeft geleid tot tientallen afgeronde proefschriften, en een aantal nog lopende projecten die tot een proefschrift zullen leiden. In dit jaarverslag is er meer over te lezen, evenals over de boeken(reeksen) die het gevolg waren van de doelstelling om de theorievorming met betrekking tot het fenomeen biografie serieus ter hand te nemen.

Naast reguliere onderwijsblokken geschiedenis, werd de Mastercursus Biography & History verzorgd.

Diverse boekenseries zijn gelanceerd: Biography Studies, Biografie Studies, Over Leven en Tweede Leven. Daarnaast zijn in de loop van de jaren veertien congressen georganiseerd. Via de website biografieinstituut.nl, een driemaandelijks nieuwsbrief en (20) jaarverslagen werden alle activiteiten van het Biografie Instituut aangekondigd.

Inleiding

Ik heb mijn werkzaamheden tot op de laatste dag met veel plezier gedaan. Hoewel dat niet de doelstelling van het Biografie Instituut was, werd ik steeds benaderd alsof het instituut een loket was voor alles dat met biografie te maken heeft. Die status heb ik nooit nagestreefd, maar was ook niet verwonderlijk vanwege mijn activiteiten die aanvankelijk binnen de universiteit 'valorisatie' en later 'impact' genoemd werden. Dat wil zeggen dat ik naast mijn academische activiteiten ook in het publieke domein zichtbaar was. Niet alleen talloze optredens in zalen en zaaltjes, besprekingen van biografieën in *Vrij Nederland*, *Het Parool*, *Historisch Nieuwsblad*, het radioprogramma *OVT* en *Met het Oog op Morgen*. Ook werd ik veelvuldig gevraagd in jury's van boekenprijzen, zoals de Libris Geschiedenis Prijs, De Plutarch Award en de Erik Hazelhoff Roelfzema Biografie Prijs.

Ook internationaal sloeg het Instituut aan. Zo werd ik gevraagd als visiting professor in Aix-en-Provence en in Canberra, was betrokken bij de oprichting van het Biografie Instituut in Wenen, (mede)oprichter van La Société de Biographie en de *Australian Journal of Biography and History*.

Iedereen die op de een of andere wijze betrokken was bij het Biografie Instituut ben ik dankbaar voor wat we allemaal hebben kunnen doen: de subsidiegevers, de studenten en de promovendi en niet in de laatste plaats enkele getrouwen die jarenlang betaald en onbetaald hebben geholpen dit avontuur mogelijk te maken: Ilja Hengeveld, Binne de Haan, Jasmijn Oostwal en David Veltman in het bijzonder. Voor wie het interessant vindt, heeft Jasmijn Oostwal de website HansRendersArchive.org gebouwd, daarop is een bescheiden deel van het archief van het Biografie Instituut te vinden, evenals de website van het Nationaal Pseudoniemen Archief.

Hans Renders

Het Biografie Instituut

Het Biografie Instituut is verbonden aan de Faculteit der Letteren. De vestiging van het instituut werd financieel mede mogelijk gemaakt door Stichting Democratie en Media (SDM). Het Biografie Instituut voert een strikt autonoom beleid.

De doelstellingen van het Biografie Instituut zijn:

1. infrastructuur en inhoudelijke ondersteuning bieden aan academici die biografisch onderzoek doen;
2. het stimuleren en ontwikkelen van theorievorming rond de biografie als wetenschappelijk genre.

In het kader van de theorievorming over de biografie wordt de uitgave nagestreefd van biografieën, congresbundels en wetenschappelijke artikelen. Hiertoe is sinds 1 maart 2007 een bijzondere leerstoel ingesteld, die op 1 maart 2012 is omgezet in een gewone leerstoel. Tevens is per die datum de leerstoelgroep Geschiedenis en Theorie van de Biografie in het leven geroepen (www.rug.nl/staff/departments/17946).

Behalve promovendi worden op het Biografie Instituut ook Masterstudenten begeleid, die binnen het onderzoeksdomein een afstudeerscriptie schrijven of een onderzoekscollege volgen. Vanuit het instituut wordt jaarlijks het Mastercollege Biography and History aangeboden. Dit onderzoekscollege staat ook open voor 'contractstudenten'.

Het Biografie Instituut

MEDEWERKERS

- Prof.dr. J.W. Renders, directeur, heeft de dagelijkse leiding van het instituut.
- I.L. Hengeveld, coördinator, is belast met de coördinatie van het instituut.

PROMOVENDI

Het Biografie Instituut begeleidde in het jaar 2023 veertien promovendi. Twee van hen promoveerden in dat jaar:

- Coen Brummer promoveerde op 9 november 2023 op zijn biografie: *Sam van Houten tegen de rest. Het strijdbare leven van de man van de kindernet;* begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders en prof.dr. Gerrit Voerman.
- Jelle Horjus promoveerde op 30 november 2023 op zijn biografie: *Wij moeten wat meer durven. Biografie Jannes Reiling (1923-2005);* begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders en prof.dr. Yme Kuiper.

Laudatio na de promotieceremonie waar Coen Brummer zijn proefschrift met succes verdedigde, op 9 november 2023.

Promovendi

Momenteel zijn de volgende promovendi verbonden aan het Biografie Instituut voor het schrijven van een biografie:

1 — DIK VERKUIL

Dik Verkuil schrijft een biografie van Frits Bolkestein; begeleidingscommissie: prof.dr. G. Voerman en prof.dr. J.W. Renders.

2 — JAN DE RIDDER

Jan de Ridder schrijft een biografie van Pieter van der Meer de Walcheren; begeleidingscommissie: prof. prof. dr. M.P.J. Sanders en prof.dr.J.W. Renders.

3 — GERTJAN SCHUTTE

Gertjan Schutte schrijft een biografie van G. Groen van Prinsterer; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders en prof. dr. G. Harinck.

4 — MARCO ENTROP

Marco Entrop schrijft een biograife van Willem Arondéus; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders en prof. dr. D.F.J. Bosscher.

5 — PEPIJN REESER

Pepijn Reeser schrijft een biografie van Lodewijk Napoleon; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders en dr. J.G.M.M. Rosendaal.

Promovendi

6 — JACQUELINE VAN PAASCHEN

Jacqueline van Paaschen schrijft een biografie van Marie Tak van Poortvliet; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders en dr. P. de Ruiter.

7 — KEES VROEGE

Kees Vroege schrijft een biografie van W.H.M. van den Hout; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders en dr. K.P.S.S. Vossen.

8 — ROELIE ZWIKKER

Roelie Zwikker schrijft een biografie van Vincent Willem van Gogh; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders en dr. P. de Ruiter.

9 — NIELS MATHIJSSSEN

Niels Mathijssen schrijft een biografie van Poncke Princen; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders en prof. dr. M. Eickhoff.

10 — JEROEN VULLINGS

Jeroen Vullings schrijft een biografie van H.J.A. Hofland; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders, prof.dr. D.F.J. Bosscher en prof.dr. F.P.I.M. van Vree.

Website en nieuwsbrief

Het Biografie Instituut heeft een tweetalige website (Nederlands en Engels): www.rug.nl/biografieinstituut, ook bereikbaar via www.biografieinstituut.nl. Op deze site is informatie te vinden over de doelstellingen en het onderzoeksterrein van het instituut, alsmede informatie over lopende projecten en congressen. De site bevat een nieuwsrubriek die doorlopend wordt geactualiseerd.

Op de site staan bovendien door het instituut geëntameerde digitale bestanden. Ook wordt het Nationaal Pseudoniemen Archief (NPA) op de site bijgehouden. Voorts is er een uitgebreide lijst met aan biografie gerelateerde links gemaakt, en kan men via de site contact opnemen met het instituut en zijn medewerkers.

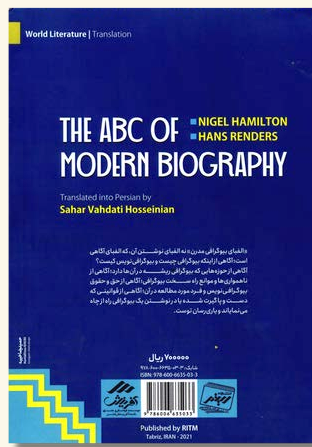
Momenteel wordt de nieuwsbrief aan bijna duizend personen verstuurd. Het afgelopen kalenderjaar werden vier digitale nieuwsbrieven verstuurd.

Publicaties theorie van de Biografie

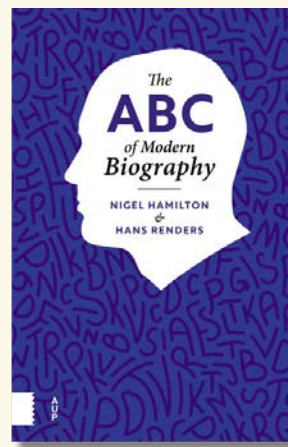
Onder auspiciën van het Biografie Instituut zijn de afgelopen jaren de volgende publicaties verschenen:

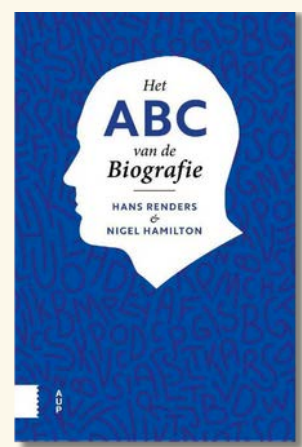
The Biographical Turn
(Turkse vertaling, 2024)

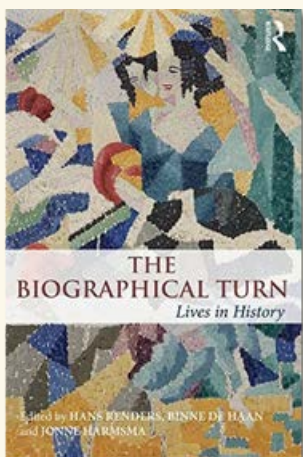
The ABC of Modern Biography (Perzische vertaling, 2021)

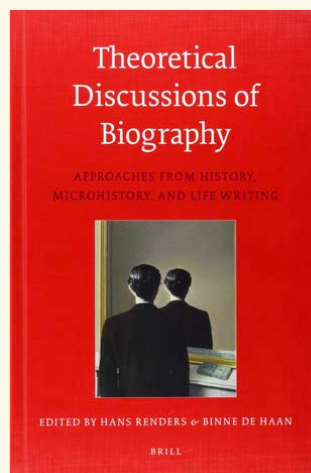
The ABC of Modern Biography (2018)

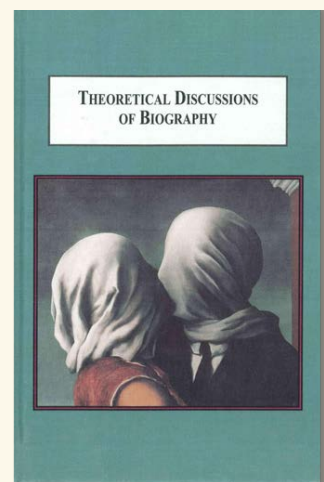
Het ABC van de Biografie (2018)

The Biographical Turn (2017)

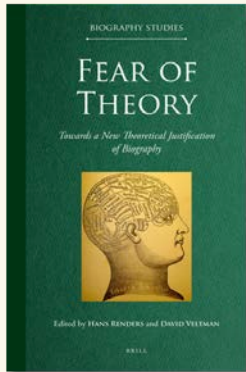

Theoretical Discussions of Biography (2014 herdruk)

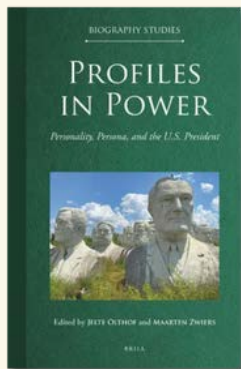

Theoretical Discussions of Biography (2013)

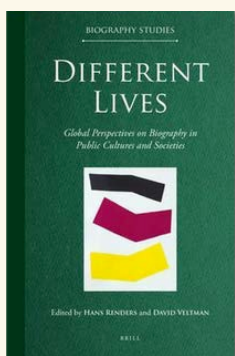
Biography Studies

Fear Of Theory
Towards a New
Theoretical
Justification of
Biography
(Biography Studies 3,
2021)

Profiles in Power
Personality, Persona
and the U.S.
President
(Biography Studies
2, 2020)

Different Lives
Global Perspectives
on Biography in
Public Cultures and
Societies (Biography
Studies 1, 2020)

BRILL *Over three centuries of scholarly publishing*

Biography Studies

Edited by Hans Renders, *University of Groningen*

This academic series is devoted to biography as an object and a method of research, with a view to answering the current demand for a theorization of biography as an emerging field, at a crossroads between several disciplines in the humanities. The main goal of the series is to publish leading publications in the field of biography studies.

Biography is considered here as distinct from autobiography. The *Biography Studies* series will not be a solely historical series, nor a series for literary theory, nor for Life-Writing, but a series for biography studies: genuinely inter- and multidisciplinary, providing the subject of biography its own deserved space. It will not publish (biographical) source publications or biographies, but publications that reflect on and investigate biography/biographies as a research methodology and with regard to its role in public spheres.

For more information see brill.com

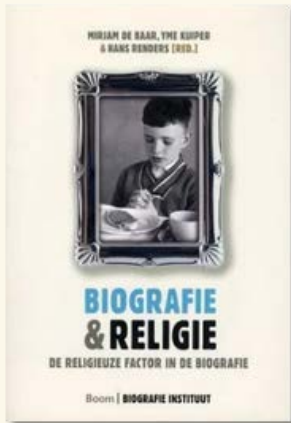
Order information: Order online at brill.com
The Americas: 1 (800) 351-0541 | brill@brill-distribution.com
Outside the Americas: +31 (0) 793 600251 | brill@brill-distribution.com
Submission information: brill.com/authors

ISSN: 2468-2497 Publisher: Brill

Subjects: Intellectual History, History, Biography, Autobiography, Life-Writing, Literature and Cultural Studies, Cultural History, Literature

Biography Institute

Biografie Studies

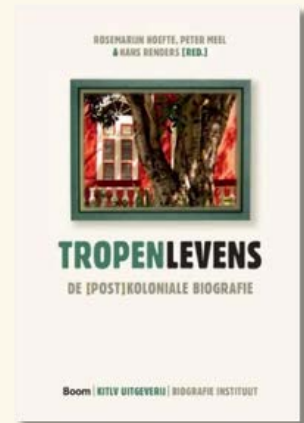
Biografie & Religie:
de religieuze factor
in de biografie (2011)

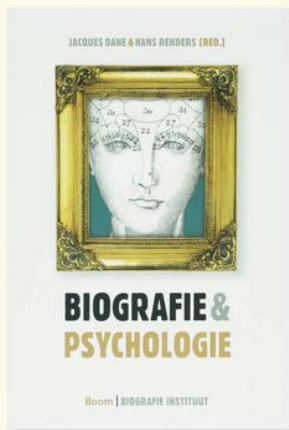
Onder ingenieurs :
biografie & techniek
(2010)

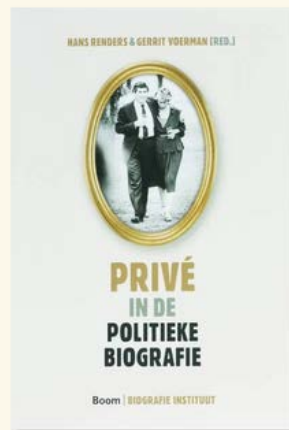
De ondernemersbiografie :
mythe & werkelijkheid
(2008)

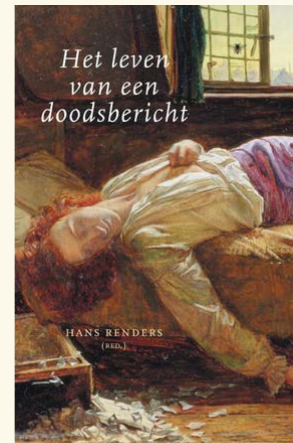
Tropenlevens : de (post)koloniale biografie (2008)

Biografie & psychologie (2007)

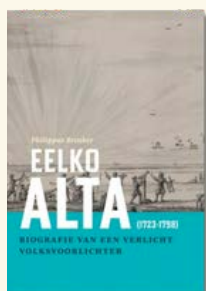
Privé in de politieke biografie (2007)

Het Leven Van Een Doodsbericht (2005)

Biografierreeksen

Onder auspiciën van Hans Renders zijn de afgelopen jaren de volgende biografieën verschenen in de reeks Over Leven:

Eelko Alta (1723-1798)

Biografie van een verlicht volkvoorlichter

Philippus Breuker

Een tussenweg is er niet

Biografie dominee J.H. Zelle (1907-1983)

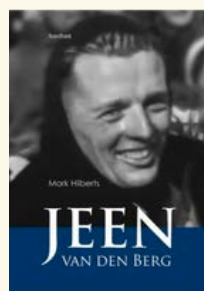
Beern Bilker

Wij moeten wat meer durven

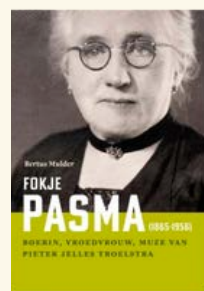
Biografie Jannes Reiling (1923-2005)

Jelle Horjus

Jeen van den Berg

Mark Hilberts

Fokje Pasma (1865-1956)

Boerin, vroedvrouw, muze van Pieter Jelles Troelstra

Bertus Mulder

Hermann Johannes Conring

Trouw aan een misdadig systeem

Alie Noorlag

Ferdinand Domela Nieuwenhuis

Een romantische revolutionair

Jan Willem Stutje

D.F. Malan

Profeet van de apartheid

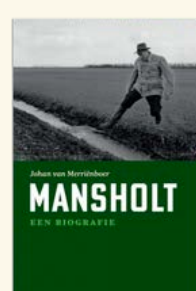
Lindie Koorts

Abe

De biografie

Johann Mast

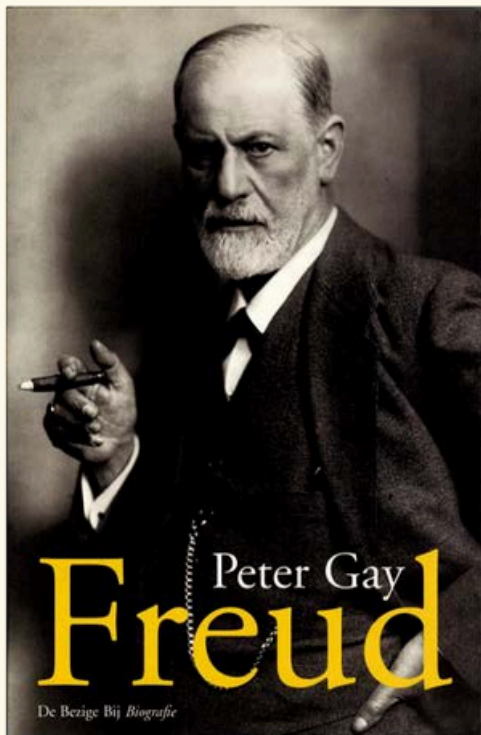
Mansholt

Een biografie

Johan van Merriënboer

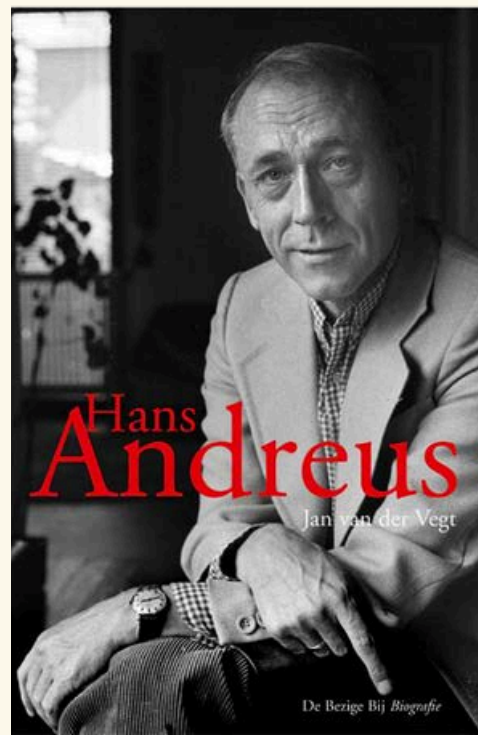
Biografierreeksen

Onder auspiciën van Hans Renders zijn de afgelopen jaren de volgende biografieën verschenen in de reeks Tweede Leven:

Freud

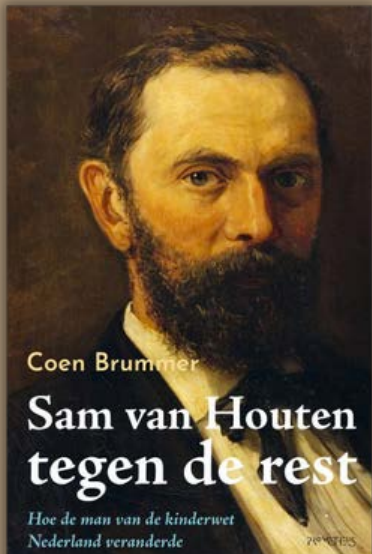
Pionier van het moderne
leven
Peter Gay

Hans Andreus

Jan van der Vegt

Afgeronde proefschriften 2023

SAMUEL VAN HOUTEN

Coen Brummer promoveerde in 2023 op de biografie van Samuel van Houten: *Sam van Houten tegen de rest. Het strijdbare leven van de man van de kindernet*. Aan de hand van Kamerdebatten, nieuw ontdekt archiefmateriaal en Van Houtens honderden publicaties brengt Coen Brummer hem, 150 jaar na zijn kindernet, in deze eerste volwaardige biografie weer tot leven.

JANNES REILING

Jelle Horjus promoveerde in 2023 op zijn biografie van Jannes Reiling: *Wij moeten wat meer durven Biografie Jannes Reiling (1923–2005)*. Aan de hand van het leven van kerkleider Jannes Reiling, geeft Horjus de lezer met deze biografie een zeldzaam inblik in het leven van de Unie van Baptistengemeenten.

Lopende projecten

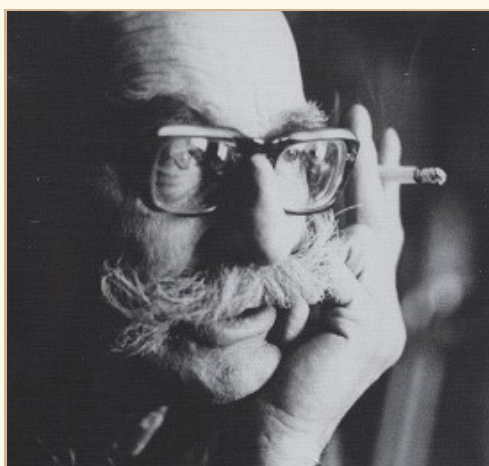
WILLEM ARONDÉUS

Marco Entrop schrijft een biografie van Willem Arondéus (1894-1943). In dit onderzoek wordt de bestaande kennis over de beeldend kunstenaar, het schrijverschap van Arondéus en zijn Nachleben fors uitgebreid. Ook zal Arondéus' belangrijkste verzetsdaad, de aanslag op het Amsterdamse bevolkingsregister, worden gereconstrueerd aan de hand van niet eerder onderzocht materiaal.

LODEWIJK NAPOLEON

Pepijn Reeser schrijft een biografie van Lodewijk Napoleon (1778-1846). De kernvraag richt zich op de drijfveren van koning Lodewijk: waarop baseerde hij zijn keuzes? Hiermee sluit deze biografie aan bij historiografische debatten over hoe 'Frans' de Franse tijd was, hoe uitzonderlijk koning Lodewijk binnen zijn dynastie was en hoe het Napoleontische systeem in de praktijk functioneerde.

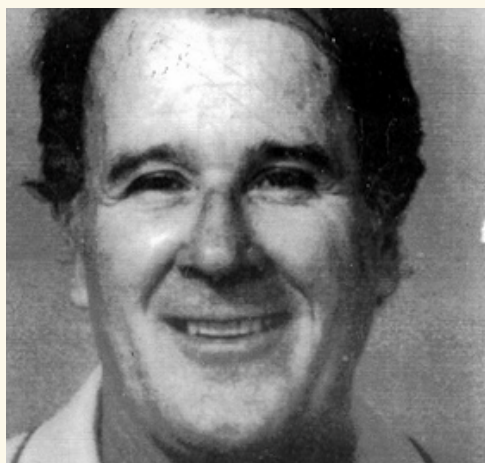

W.H.M. VAN DEN HOUT

Kees Vroege schrijft een biografie van schrijver Willem van den Hout (1915-1985). Aan de hand van gevarieerd bronmateriaal wordt de vraag onderzocht of Van den Hout louter een avonturier en provocateur was of dat hij daadwerkelijk nationaalsocialistisch gedachtengoed uitdroeg.

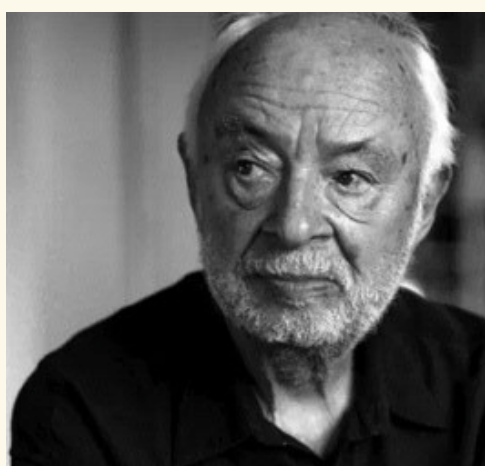

Lopende projecten

PONCKE PRINCEN

Niels Mathijssen schrijft een biografie van mensenrechtenactivist Poncke Princen (1925-2002). In dit onderzoek wordt de persoon Princen losgemaakt van de beeldvorming in Nederland over hem, en zijn verhaal verteld op basis van diepgaand, systematisch en samenhangend biografisch onderzoek.

H.J.A. HOFLAND

Jeroen Vullings schrijft een biografie van journalist en schrijver Henk Hofland (1927-2016). Deze biografie belicht de wisselwerking tussen Hoflands privé leven en de toenmalige journalistieke en literaire cultuur, grotendeels tijdens de Koude Oorlog, een tijdsperiode die Hofland als journalist en schrijver van het begin tot het eind doorleefde.

FRITS BOLKESTEIN

Dik Verkuil schrijft een biografie van Frits Bolkestein (1933-). In deze biografie wordt Bolkestein geïnterpreteerd tegen het decor van het naoorlogse Amsterdamse scholieren- en studentenleven en van het culturele klimaat en de politieke mores in de jaren zestig en zeventig en de decennia daaropvolgend.

Lopende projecten

PIETER VAN DER MEER DE WALCHEREN

Jan de Ridder schrijft een biografie van Pieter van der Meer de Walcheren. (1880 – 1970). Hierin zullen onder meer zijn opvattingen en activiteiten in relatie tot het publieke debat over (katholieke) literatuur en kunst aanbod komen en tevens zijn rol als mentor voor een jonge generatie katholieke kunstenaars en schrijvers.

MARIE TAK VAN POORTVLIET

Jacqueline van Paaschen schrijft een biografie van Marie Tak van Poortvliet (1871-1936). In dit onderzoek zal haar persoonlijke achtergrond en werkzaamheden binnen de avant-gardebewegingen in een historisch perspectief geplaatst worden.

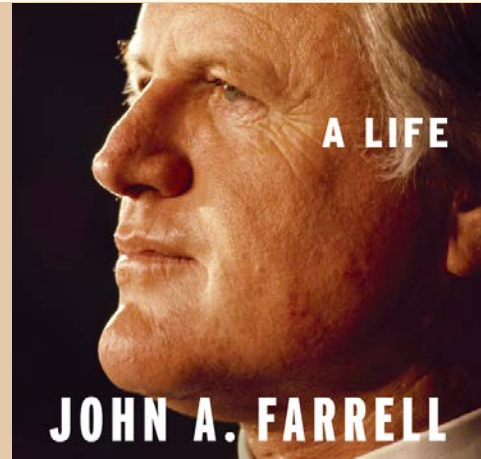
VINCENT WILLEM VAN GOGH

Roelie Zwikker schrijft een biografie van Vincent Willem van Gogh (1890-1978). Centraal in deze biografie staan zijn achtergrond en motivatie, zijn visie op het organisatieadvies-vak, zijn activiteiten met betrekking tot de kunstcollectie en de totstandkoming van het Van Gogh Museum.

Afgeronde projecten

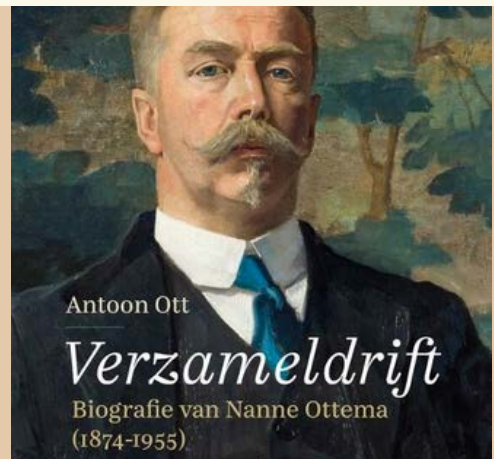
EDWARD KENNEDY

John A. Farrell promoveerde in 2022 op zijn biografie *The Fires of Sunset: A Life of Ted Kennedy*. In vier decennia als Amerikaanse senator, liberale pleitbezorger en periodieke presidentskandidaat bevorderde hij de ontwikkeling van een meer rechtvaardige en vrijgevige staat.

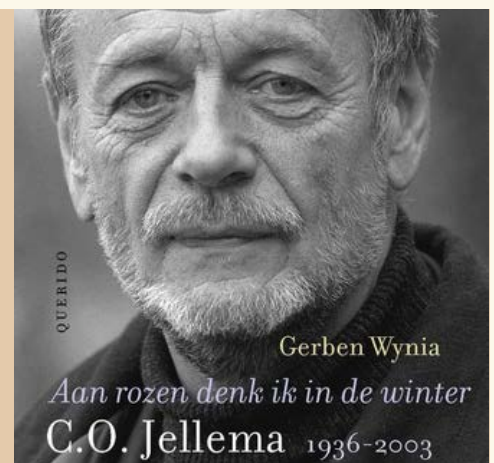
NANNE OTTEMA

Antoon Ott promoveerde in 2022 op zijn biografie *Verzameldrift. Biografie van Nanne Ottema (1874-1955)*. Ottema was als bestuurder, conservator, notaris, publicist en spreker actief in het Friese culturele leven. In deze biografie wordt duidelijk hoe briljant en tegelijkertijd intens dramatisch het leven van Ottema was.

C.O. JELLEMA

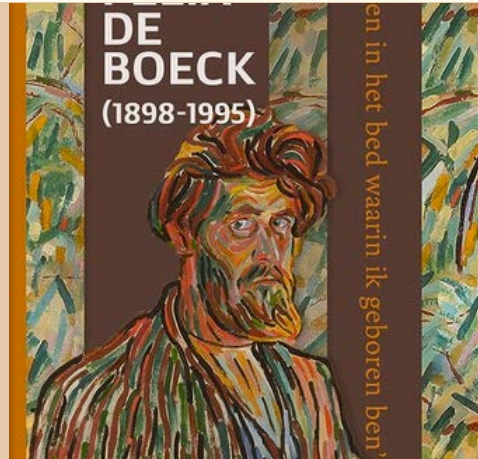
Gerben Wynia promoveerde in 2022 op de biografie van de dichter C.O. Jellema: *Aan rozen denk ik in de winter*. C.O. Jellema, 1936-2003. Hierin brengt Wynia zowel de literaire als persoonlijke ontwikkeling van Jellema helder in beeld. Boeiend beschrijft hij de wijze waarop Jellema pas na lang zoeken een eigen dichtertelijke stem vond.

Afgeronde projecten

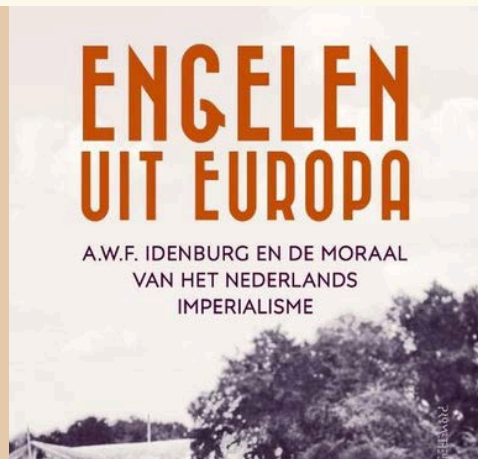
FELIX DE BOECK

David Veltman promoveerde in 2021 op zijn biografie van de beeldend kunstenaar Felix de Boeck: *Sterven in het bed waarin ik geboren ben'. Felix de Boeck (1898-1995)*. In deze biografie zijn De Boeck's artistieke ontwikkeling van figuratieve naar abstracte kunst verweven met de politieke ontwikkelingen in Vlaanderen tijdens de twintigste eeuw.

ALEXANDER IDENBURG

Hans van der Jagt promoveerde in 2021 op *Engelen uit Europa. A.W.F. Idenburg en de moraal van het Nederlands imperialisme*. Hierin staat de moraal van het Nederlands imperialisme in Indonesië, Suriname en de Caraïben centraal ten tijde van het bestuur van minister en gouverneur-generaal A.W.F. Idenburg (1861-1935).

PETRUS TAMMENS

Chris Gevers promoveerde in 2020 op zijn biografie *Boer Tammens Houzee. Groningen en zijn NSB-burgemeester*. Petrus Tammens was tijdens de Tweede Wereldoorlog aangesteld als NSB-burgemeester in Groningen. Hij bleek een meedogenloze nationaalsocialist die kameraden bevoordeelde en namen van tegenstanders doorgaf aan de Sicherheitsdienst.

Afgeronde projecten

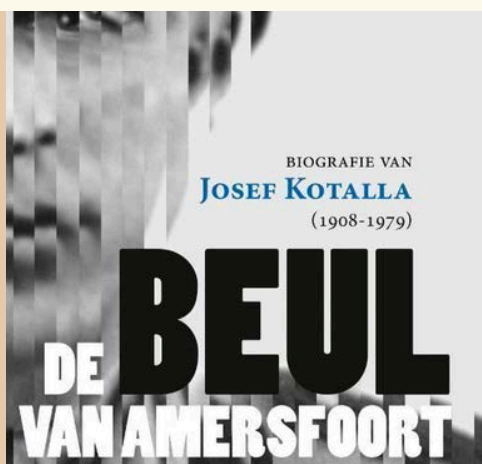
P.J. BOUMAN

Co Strootman promoveerde in 2020 op zijn biografie *Wie stuit de rebellie van de massa? P.J. Bouman 1902-1977*. Bouman noemde zich een gespleten mens. Enerzijds was hij een schrijver met een uniek talent die de grootste aantallen historische boeken verkocht. Maar anderzijds werden deze boeken door andere historici als onwetenschappelijk verguisd.

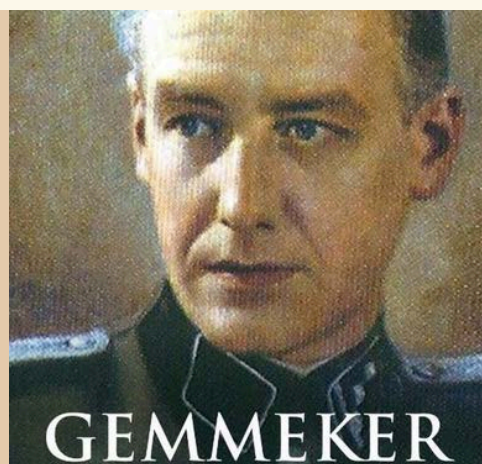
JOSEPH KOTALLA

Richard Hoving promoveerde in 2019 op *De beul van Amersfoort. Biografie van Josef Kotalla (1908-1979)*. Kotalla behoorde tot de drie laatste oorlogsmisdadigers die in Nederland een levenslange gevangenis uitzaten. Hoving schetst in deze biografie een nauwkeurig beeld van het leven van Kotalla.

ALBERT GEMMEKER

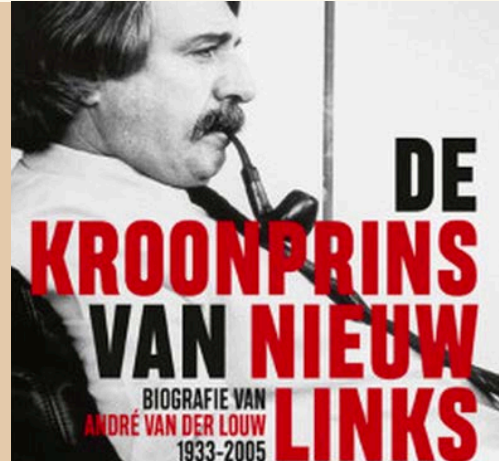
Ad van Liempt promoveerde in 2019 op zijn biografie *Gemmecker*. Commandant van Kamp Westerbork. Gemmeker was verantwoordelijk voor de deportatie van meer dan tachtigduizend joden vanuit Westerbork naar de vernietigingskampen. Een indringende biografie met tevens aandacht voor de peilloze tragiek van Gemmekers slachtoffers.

Afgeronde projecten

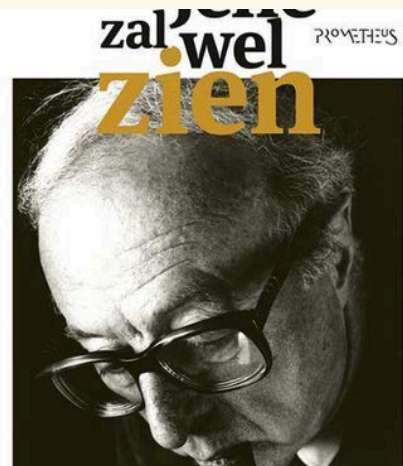
ANDRÉ VAN DER LOUW

Chris Hietland promoveerde in 2019 op zijn biografie: Kroonprins van Nieuw Links. Biografie van André van der Louw 1933-2005. Hietland werpt in deze biografie nieuw licht op de rol die Van der Louw speelde in de strijd om de politieke koers en de macht binnen de PvdA.

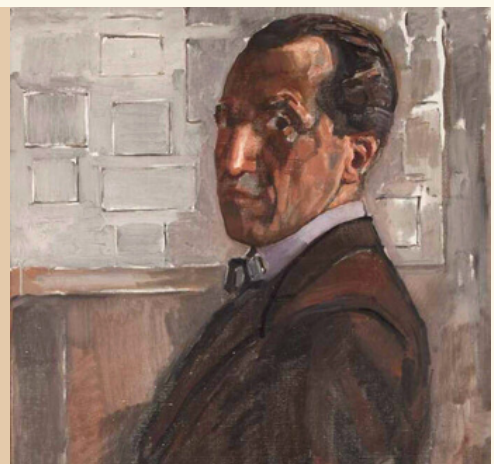
JELLE ZIJLSTRA

Jonne Harmsma promoveerde in 2018 op Jelle zal wel zien. Jelle Zijlstra, een eigenzinnig leven tussen politiek en economie. Was Zijlstra inderdaad de figuur zoals Wim Kan hem bezong in 'Jelle zal wel zien?'. Zeker, maar evenzeer blijkt dat de econoom een sluwe politicus was die als premier en president van de Nederlandse Bank een onuitwisbare indruk heeft nagelaten.

PIET MONDRIAN

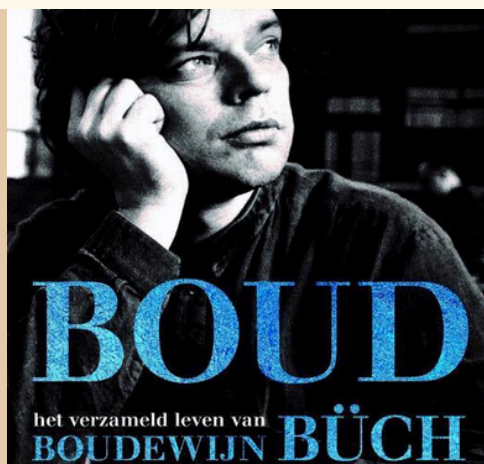
Nick Weber promoveerde in 2018 op Piet Mondrian's Early Years (1872-1919). Weber beschrijft hierin de eerste zeventenveertig jaar van Mondriaan, waarbij hij diens artistieke ontwikkeling plaatst tegen de achtergrond van brede culturele en artistieke ontwikkelingen zoals de hang naar Theosofie en de opkomst van nieuwe ideeën over kunst en architectuur.

Afgeronde projecten

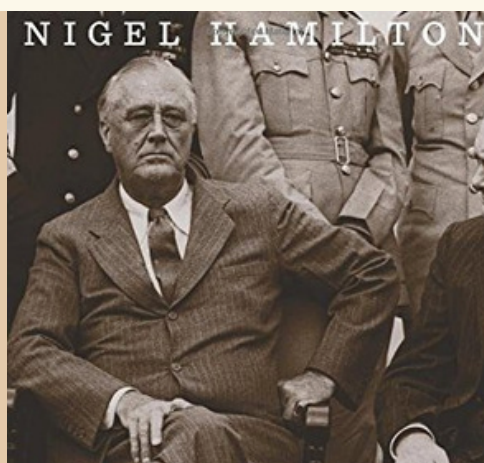
BOUDEWIJN BÜCH

Eva Rovers voltooide in 2016 haar biografie Boud. Het verzameld leven van Boudewijn Büch (1948-2002). Rovers belicht hierin onder meer dat Buch exemplarisch was voor de veranderende smaakopvatting in de laatste kwart van de twintigste eeuw, waarin het traditionele onderscheid tussen hoge en lage kunst vervaagde.

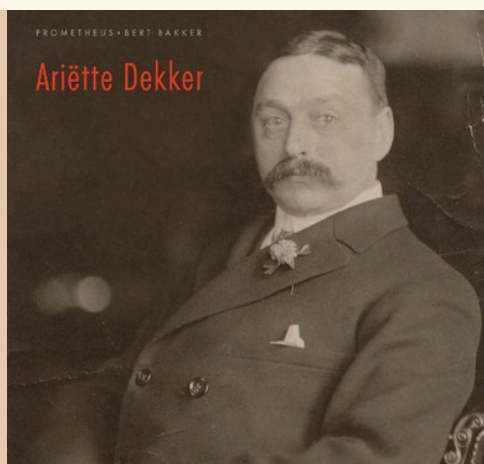
FRANKLIN ROOSEVELT

Nigel Hamilton promoveerde in 2016 op Commander in Chief: FDR's Battle with Churchill, 1943. Hierin belicht Hamilton de rol van Franklin Delano Roosevelt (1882-1945) als opperbevelhebber tijdens de Tweede Wereldoorlog, dat in eerdere biografieën van Roosevelt onderbelicht is gebleven.

ANTON KRÖLLER

Ariëtte Dekker promoveerde in 2015 op haar biografie Leven op krediet. Anton Kröller (1862-1941). In deze biografie richt Dekker zich op de wisselwerking tussen de opmerkelijke persoonlijkheid van deze ondernemer en zijn geruchtmakende publieke leven, met nadruk op de opkomst en neergang van het bedrijf Müller & Co.

Afgeronde projecten

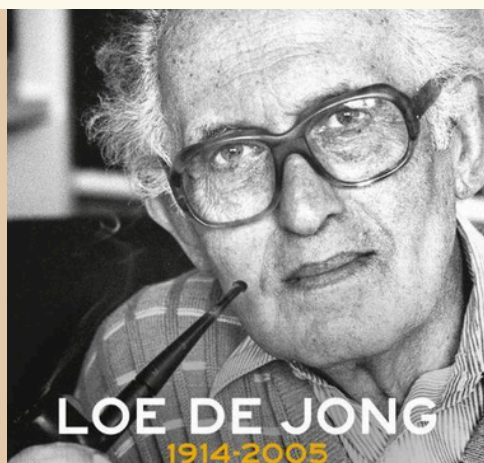
DE BIOGRAFIE EN HET INDIVIDUELE PERSPECTIEF

Binne de Haan promoveerde in 2015 op Van kroon tot bastaard. Biografie en het individuele perspectief in de geschiedschrijving. Hierin staan de diverse theoretisch-kritische benaderingen die in de twintigste eeuw het denken over de biografie hebben vormgegeven, centraal.

LOE DE JONG

Boudewijn Smits promoveerde in 2014 op de biografie Loe de Jong (1914-2005). Historicus met een missie. De Jong had bij zijn werk steeds een duidelijke missie voor ogen: de strijd tegen de nazi's herdenken en vers in het geheugen houden, en het benadrukken van het belang van de herstelde waarden van de parlementaire democratie.

WILLEM SCHERMERHORN

Herman Langeveld schreef in 2013 de biografie De man die in de put sprong. Willem Schermerhorn 1894-1977. In het gijzelaarskamp in Sint-Michielsgestel werd de Delfste hoogleraar niet alleen leider van de gijzelaars, maar speelde hij ook een hoofdrol in de gesprekken over naoorlogse politieke vernieuwing.

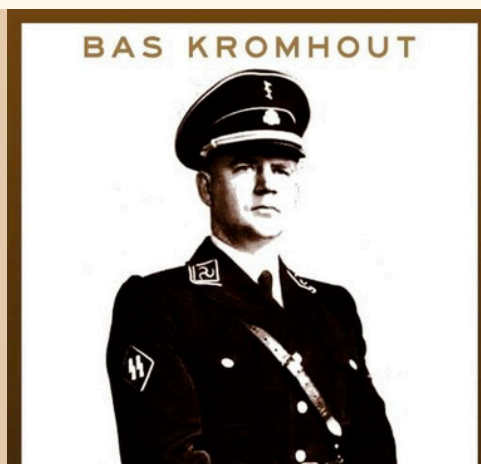

Afgeronde projecten

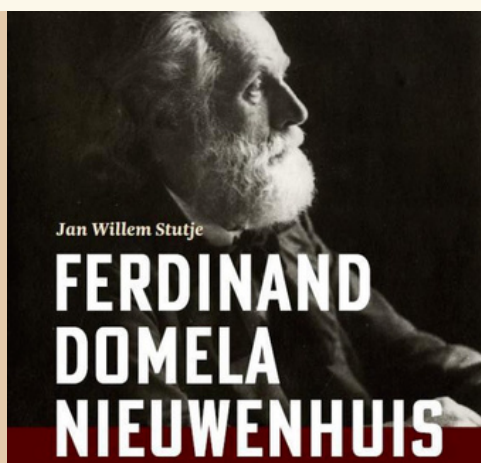
HENK FELDMEIJER

Bas Kromhout promoveerde in 2012 op De Voorman. Henk Feldmeijer en de Nederlandse SS. Met verwijzing naar het vijf-verdiepingen-model van sociaal-psycholoog Fathali Moghaddam, wordt het leven van Feldmeijer in deze biografie geëvalueerd als een voorbeeld van radicalisering.

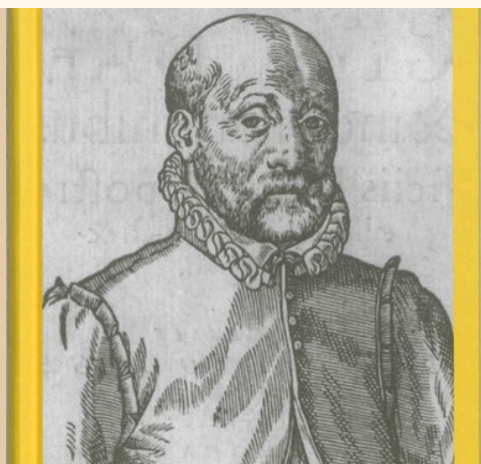
FERDINAND DOMELA NIEUWENHUIS

Jan Willem Stutje promoveerde in 2011 op zijn biografie Ferdinand Domela Nieuwenhuis. Een romantische revolutionair. In deze biografie presenteert Stutje Domela Nieuwenhuis als een internationale coryfee zonder wie het socialisme en anarchisme een minder utopisch aanzien had gekregen.

JAN WIER

Vera Hoorens promoveerde op 6 juni 2011 op Ketterse Arts Voor De Heksen. Jan Wier (1515-1588). Deze biografie verschilt van eerdere studies omdat voor het eerst Wiers hele oeuvre in het onderzoek betrokken wordt, wat een helderder inzicht geeft in zijn drijfveren en zijn intellectuele en maatschappelijke nalatenschap.

Afgeronde projecten

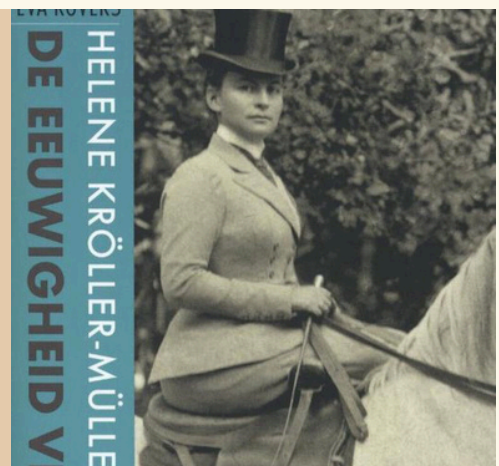
G.J. VAN HEUVEN GOEDHART

Jeroen Corduwener promoveerde in 2011 op Riemen onder de kin. Biografie van mr. dr. Gerrit Jan van Heuven Goedhart. Van Heuven Goedhart voerde vijf jaar strijd voor miljoenen ontheemden over de hele wereld, tot hij er dood bij neerviel, 55 jaar jong. Te snel werd hij daarna vergeten. Zijn biograaf Jeroen Corduwener brengt hem weer tot leven.

HELENE KRÖLLER-MÜLLER

Eva Rovers promoveerde in 2010 op haar biografie De eeuwigheid verzameld. Helene Kröller-Müller (1869-1939). Rovers toon in deze meeslepende biografie aan dat het levensverhaal van Nederlands bekendste kunstverzamelaar ongelooflijker en indrukwekkender was dan de geruchten van spilzucht en overspel die vaak over haar de ronde doen.

F.C.H. HIRSCHMANN

Jan de Lang promoveerde in 2010 op Dienaar van Koloniaal Nederland. Biografie van Frederik Christiaan Hendrik Hirschmann (1870-1935). Hirschmann was officier in het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger (knill) en maakte bijna drie decennia Nederlands militair koloniaal beleid, tijdens de hoogtijdagen van het moderne imperialisme, aan den lijve mee.

Afgeronde projecten

RADIO ORANJE

Onno Sinke promoveerde in 2009 op Verzet vanuit de verte. De behoedzame koers van Radio Oranje. Dit werpt een nieuw licht op de manier waarop de regering het verzet tegen de bezetter aanmoedigde en de wijze waarop de Nederlandse radiojournalistiek zich ontwikkelde in de jaren 1935-1945 en leidt tevens tot een beter begrip van propaganda in oorlogstijd.

ALICE NAHON

Manu van der Aa promoveerde in 2008 op Ik heb de liefde liefgehad. Het Leven van Alice Nahon. Op basis van een jarenlange studie van leven en werk van Alice Nahon schreef Manu Van der Aa een biografie van de vrouw die eenvoudige, weemoedige gedichten schreef, en van wie een kwart miljoen bundels werd verkocht.

J.C. BLOEM

Bart Slijper promoveerde in 2007 op zijn biografie Van alle dingen los. Het leven van J.C. Bloem. In het dagelijks leven was Bloem een wonderlijke figuur die door zijn legendarische luiheid altijd in de grootste problemen zat. In deze biografie wordt glashelder hoezeer Bloems poëzie verweven is met zijn leven.

Publicaties

Brummer, Coen, *Sam van Houten tegen de rest. Het strijdbare leven van de man van de kindernetwet*. Amsterdam: Prometheus, 2023, 456 blz.

Entrop, Marco, 'Toonbeeld van moed', in: *KRO Magazine*, nr. 29/30, 22 juli t/m 4 augustus 2023, p. 114-115.

Entrop, Marco, 'Hoe kunstenaars verzetshelden werden. Bijzonder portret van Willem & Frieda', in: *NCRV-Gids*, nr. 29/30, 22 juli t/m 4 augustus 2023, p. 14-15.

Entrop, Marco, 'Theo Thijssen: een nuchtere Nederlandse schoolmeester', in: *Biografieportaal.nl*, 15 november 2023.

Entrop, Marco, *Van een hooghartige en koele schoonheid. De poëzie-illustraties van Willem Arondéus* (Amsterdam 2023). [Exclusieve uitgave gemaakt voor de royale Vrienden van De Parelduiker]

Horjus, Jelle, *Wij moeten wat meer durven: Biografie Jannes Reiling (1923-2005)*. Uitgeverij Noordboek 2023, 488 blz.

Renders, Hans, i.s.m. Max Pam en Piet Schreuders, *Het universum van Willem Frederik Hermans*, De Harmonie, Amsterdam 2023, 455 blz.

Renders, Hans, 'Een ziek lichaam, een zieke geest. Het laatste taboe', in: *Zacht Lawijd* 22(2023)2, juni, p. 55-69.

Renders, Hans, recensie Dik van der Meulen, *Bernards Oorlog. Het leven van een prins in ballingschap*, in: *Het Parool* 28-1-2023.

Publicaties

Renders, Hans, recensie Aart Aarsbergen, *Het raadsel Vermeer. Kroniek van een schildersleven*, in: *Het Parool* 25-02-2023.

Renders, Hans, recensie Marc Wildemeersch, *Roel van Duijn. Een ziener in Nederland*, in: *Het Parool* 26-03-2023.

Renders, Hans, recensie Willem Melching, *De zelfdenker. Karel van het Reve (1921-1999)*, in: *Het Parool* 29-04-2023.

Renders, Hans, recensie Wiel Kusters, *Morgen wordt het voor iedereen maandag* [biografie Gerrit Kouwenaar], in: *Het Parool* 27-05-2023.

Renders, Hans, recensie Sjeng Scheijen, *Gelukskind – Het leven van Hans van Manen*, in: *Het Parool* 24-06-2023.

Renders, Hans, recensie Jonathan Eig, *King. Het leven van Martin Luther King*, in: *Het Parool* 29-07-2023.

Renders, Hans, recensie Arjen Fortuin, *Men moet. Biografie van Gerrit Kouwenaar*, in: *Het Parool* 26-08-2023.

Renders, Hans, 'Subversief in de Tilburgse binnenstad', in: *Til + Lit Tilburg vol van Boeken*, Stichting Cools, Tilburg 2023, p. 39-43.

Renders, Hans, recensie Bart Slijper, *Elk woord ging ademhalen. Het leven van de dichter Martinus Nijhoff*, in: *Het Parool* 30-09-2023.

Publicaties

Renders, Hans, recensie *Logboek Slauerhoff*, samenstelling Hein Aalders en Menno Voskuil, in: *Het Parool* 28-10-2023.

Renders, Hans, recensie Annet Mooij, *Ischa Meijer (1943-1995). Alles gaat op vroeger terug*, in: *Het Parool* 25-11-2023.

Renders, Hans, recensie Rémon van Gemeren, *Schitterende verontrusting. Leven en werk van Carel Willink*, in: *Het Parool* 30-12-2023.

Renders, Hans, 'Verloren gewaand naakt geschilderd door Theo van Doesburg duikt op', in: *NRC* 16-01-2024.

Renders, Hans, recensie Jaap Cohen, *De bolle Gogh*, in: *Het Parool* 20-01-2024.

Renders, Hans, recensie Mark Schaevers, *De levens van Claus*, in: *Het Parool* 24-02-2024.

Renders, Hans, recensie Kai Bird en Martin J. Sherwin, *Oppenheimer*, in: *Het Parool* 30-03-2024.

Renders, Hans, recensie David de Poel, *Ik wil koning zijn. Het veelzijdige genie Johannes Esser*, *Het Parool* 26-04-2024.

Renders, Hans, recensie Albert Camus, *Laatste Cahiers 1951-1959*, in: *Het Parool* 25-05-2024.

Renders, Hans; Haan, de, Binne; Harmsma, Jonne, *Biyografik Dönemeç: Tarih ve Sosyal Bilimlerde Biyografinin Yeniden Keşfi* (Turkse vertaling van *The Biographical Turn*), VakıfBank Kültür Yayınları, 2024.

Publicaties

Veltman, David, 'Ander brongebruik of gebruik van andere bronnen?: Grensoverschrijdende perspectieven, in: *Zuurvrij. Mededelingenblad van het Letterenhuis* 44 (2023) p. 108-115.

Veltman, David, 'Een tastbare en verwisselbare realiteit: Ziekte in de schrijversbiografie', in: *Zacht Lawijd* 22 (2023) 2, p. 70-81.

Veltman, David, recensie van Gaia van Bruggen, Verheven ongemanierd. Mimi en Multatuli, in: *BMGN - Low Countries Historical Review* 139(2024)1.

Vroege, Kees, 'De zuivering van een zonderling. Het verwarrende verleden van W.H.M. van den Hout,' in: *Zacht Lawijd* 23(2024)1, p. 49-65.

Lezingen en andere activiteiten

PROMOTIES

Renders, Hans, 9 november 2023:
Promotie Coen Brummer. Biografie Sam van Houten (promotor)

Renders, Hans, 30 november 2023:
Promotie Jelle Horjus. Biografie Jannes Reiling (promotor)

LEZINGEN EN SYMPOSIA

David Veltman, 'Ander brongebruik of gebruik van andere bronnen? Grensoverschrijdende perspectieven op de hedendaagse Nederlandstalige biografie', lezing tijdens Biografiedag Letterenhuis, Antwerpen, 30 maart 2023.

David Veltman, 'Over het Biografie Instituut', lezing in Tresoar, Leeuwarden, 18 april 2023.

David Veltman, 'Biography as Micro-History of the Middle East', introductie panel Research Seminar Center for Historical Studies, Groningen, 20 april 2023.

David Veltman, 'Felix de Boeck en Wobbe Alkema. Une histoire croisée?', lezing tijdens Donateursdag Stichting De Ploeg, Groningen, 14 oktober 2023.

David Veltman, 'The re-ignition of a candle: Avant-garde and Religious Conversion in Jan Walravens's Criticism of Modern Art,' lezing tijdens workshop Biography & Conversion, University of Gothenburg, Sweden, 23 maart 2024.

Lezingen en andere activiteiten

LEZINGEN EN SYMPOSIA

Marco Eltrop, 'Willem & Frieda,': Medewerker en scriptadviseur van de Channel 4-documentaire van John Hay en Stephen Fry over de kunstenaars en verzetsstrijders Willem Arondéus en Frieda Belinfante. (uitgezonden in 2023 op Britse en Nederlandse tv), 2 maart 2023

Marco Eltrop, 'Willem & Frieda': Inleiding op de vertoning in Verzetmuseum Amsterdam van de Channel 4-documentaire van John Hay en Stephen Fry, 1 oktober 2023.

Marco Eltrop, 'De vrouwen van de aanslag,' toespraak gehouden bij de 81e herdenking van de aanslag op het Amsterdamse bevolkingsregister, 27 maart 2024.

Marco Eltrop, 'Een echte held,' lezing over Willem Arondéus voor DWH (Delftse Werkgroep Homoseksualiteit), 28 mei 2024.

OVERIGE ACTIVITEITEN

Wohlmuth Markupová, Jana, September 2023, verbonden aan Charles Universiteit, Praag, Visiting Scholar.

Pienaar, Jacques, September tot en met December 2023, verbonden aan Universiteit van Stellenbosch, Visiting Scholar.

Renders, Hans, Elke laatste zaterdag van de maand een bespreking van een biografie in *Het Parool*.

Renders, Hans, Elke derde zondag van de maand 'Leven in Letters', biografierubiek in *Met het Oog op Morgen*, op NPO Radio 1.

Lezingen en andere activiteiten

Renders, Hans, Oktober 2023 beoordeling voor National Science Centre Poland 'Intellectual biography of Stefan Żółkiewski'

Renders, Hans, Mei 2024, Peer review voor *Endeavour. Journal for the History and Philosophy of Science.*

Renders, Hans, Februari 2024 Peer reviewing voor *Jaarboek Nederlandse Boekgeschiedenis*

Renders, Hans, 8 februari 2024 Optreden Mondriaanhuis Amersfoort

Renders, Hans, 11 maart 2024 Torpedo Theater Amsterdam Interview Jaap Cohen, biograaf van Theo van Gogh

Renders, Hans, 16 maart Interview De Nieuwe Wereld door Martin Sommer

Renders, Hans, 22 maart Keynote 'Converted Truth. How religion shifted into ideology,' International workshop Biography and Secularism University of Gothenburg

Renders, Hans, 8 april 2024 Torpedo Theater Amsterdam Interview David de Poel, biograaf van Johannes Esser

Renders, Hans, 9 april Podcast Gabrielle Davies over theorie biografie. Australië

Renders, Hans, Vanaf 22 april Jurylid van de Libris Non-fictie Prijs

Renders, Hans, 16-18 mei 2024 Conferentie Biographer's International Organization New York

Renders, Hans, 28 mei 2024 Concerto Amsterdam Lezing en ontvangst eerste exemplaar boek Wim Verbei over Jazzbiografieën

Lezingen en andere activiteiten

Renders, Hans, 3-4 juni 2024 Conferentie Biographical Research in Central and Eastern Europe: Traditions and Challenges Charles University Prague.

Renders, Hans, 10 juni 2024 Torpedo Theater Amsterdam Interview Ariëtte Dekker over haar biografie van Sam van Deventer.

In de media

Coen Brummer, Sam van Houten tegen de rest.
Het strijdbare leven van de man van de
kinderwet

Dit onderzoek werd uitgevoerd door Coen Brummer (1986). Brummer is historicus en werkte als speechschrijver voor achtereenvolgende ministers van Justitie en Veiligheid en was directeur van het wetenschappelijk bureau van D66.

Onder begeleiding van prof.dr. Hans Renders en prof.dr. Gerrit Voerman promoveerde Brummer op 9 november 2023 op zijn biografie. In Het NRC Handelsblad, De Volkskrant en het Historisch Nieuwsblad verschenen recensies van de biografie en interviews met Brummer.

INTERVIEW COEN BRUMMER HISTORICUS

Het fanatisme van Samuel van Houten

In de tijd van Samuel van Houten, die van het Kinderwetje, ging Nederland flink op de schop. Hijzelf werd van liberaal reactionair.

Door onze redacteur
Bart Brummert

Kinderwetjes van Coen Brummer. Het is een naam die niet alleen bekend is bij de historici, maar ook bij de politiek. In de jaren negentig van de vorige eeuw was Brummer een van de meest invloedrijke politici van de D66. Hij was minister van Justitie en Veiligheid en later van Binnenlandse Zaken. Zijn werk aan de kindertwet is vooral bekend. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd.

Wie is van de D66 een van de meest invloedrijke politici van de D66. Hij was minister van Justitie en Veiligheid en later van Binnenlandse Zaken. Zijn werk aan de kindertwet is vooral bekend. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd.

Wie is van de D66 een van de meest invloedrijke politici van de D66. Hij was minister van Justitie en Veiligheid en later van Binnenlandse Zaken. Zijn werk aan de kindertwet is vooral bekend. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd.

Coen Brummer (rechts) over de kindertwet van Samuel van Houten

Wie is van de D66 een van de meest invloedrijke politici van de D66. Hij was minister van Justitie en Veiligheid en later van Binnenlandse Zaken. Zijn werk aan de kindertwet is vooral bekend. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd.

Wie is van de D66 een van de meest invloedrijke politici van de D66. Hij was minister van Justitie en Veiligheid en later van Binnenlandse Zaken. Zijn werk aan de kindertwet is vooral bekend. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd.

Wie is van de D66 een van de meest invloedrijke politici van de D66. Hij was minister van Justitie en Veiligheid en later van Binnenlandse Zaken. Zijn werk aan de kindertwet is vooral bekend. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd. Het is een wet die de kinderopvang heeft veranderd.

NRC Handelsblad, 30 november 2023

De Volkskrant, 13 april 2024

In de media

Jelle Horjus, *Wij moeten wat meer durven. Biografie Jannes Reiling (1923–2005)*

Dit onderzoek werd uitgevoerd door Jelle Horjus (1977). Horjus studeerde theologie aan de Universiteit Utrecht en aan het Seminarium van de Unie van Baptistengemeenten. Onder begeleiding van prof.dr. Hans Renders en prof.dr. Yme Kuiper promoveerde Horjus op 30 november 2023.

Recensies werden gepubliceerd in [Inspirare](#), Tijdschrift voor Charismatische en Evangelische Theologie, [Theologia Reformata](#), de [website Raad van Kerken in Nederland](#) en [Biografieportaal](#).

Laudatio na de promotieceremonie waar Jelle Horjus zijn proefschrift met succes verdedigde, op 30 november 2023.

In de media

Max Pam, Hans Renders en Piet Schreuders, *Het universum van Willem Frederik Hermans*, De Harmonie, 2023.

In 2023 verscheen bij uitgeverij De Harmonie Bij de biografie van Theo van Doesburg, geschreven door Max Pam, Hans Renders en Piet Schreuders.

Ze stelden op basis van nooit eerder gepubliceerde brieven, foto's en andere documenten uit het niet-openbare archief-Hermans een nieuw en levendig portret samen van deze creatieve en fantasierijke kunstenaar. Het is een documentaire op papier, waarin beeld en tekst, chronologisch gerangschikt, een nieuw inzicht geven in Hermans' veelzijdigheid.

Diverse recensies en interviews zijn verschenen in o.a. [Trouw](#), [de Volkskrant](#), [NRC](#), [het Parool](#), [Boekenpost BLAD](#), en [Biografieportaal.nl](#).

plakboek

Een feest voor W.F. Hermans-fans

Het universum van Willem Frederik Hermans, dat de speelse kant van de schrijver wil belichten, is de weerslag van onbezorgd grasduinen in het archief.

tekst: Gerwin van der Werf

Willem Frederik Hermans is hij toch wel onze grootste schrijver. Hij is in ieder geval groter dan één enkel publiciteitsjaar, want Hermanjaar 2022 werd weliswaar afgevoerd door koning Willem-Alexander met het in ontvangst nemen van het laatste deel van zijn Volledige werken, maar in 2023 verschenen al twee belangwekkende nieuwe boeken over Hermans. Begin dit jaar kwam Salomon Kroonenberg met *De aardkruisjagers* (W.F. Hermans, waarbij zijn week als geleding centraal staat, en nu is er het universum van Willem Frederik Hermans, een reusachtig plakboek vol nooit eerder gepubliceerde brieven, foto's en triviale, samengegeld en van commentaar voorzien door Max Pam, Hans Renders en Piet Schreuders.

Wereld, universum, ja, Hermans lijkt toch de enige schrijver uit ons taalgebied bij wie zulke grote woorden niet dood overvallen, of een flauw ironisch sasje worden. Zijn oeuvre is meer dan dat van welke schrijver dat ook kan zijn één stuk, een onwrikbaar universum in zichzelf, een steenbasse wetenschappelijk waarin de schrijver meedogend genoot regoert. W.F.H. kent bovendien oprechte bewonderaars voor wie het maken van zo'n boek een heilige zaak is in het geval van Pam, Renders en Schreuders is dat ook een vrolijke zaak. 'De speelse kant' van Hermans willen zij belichten in dit boek, zo staat het in het voorwoord. 'Die bield hem dag en nacht wakker om van alles en nog wat te verzamelen dat hij vervolgens tot using-boeken in brieven, collages, foto's.'

De samenstellen van het universum van Willem Frederik Hermans kregen toegang tot het enorme privé-archief van de schrijver, en hadden daarom tienduizenden documenten tot hun beschikking voor dit boek.

De speelse kant van W.F.H. Het maakt belangen nieuwsgierig. Hij staat eerder bekend als grilig, verongelukkig, morschep en overzoeslijk. In sommige interviews komt de schrijver immers geestig en vrolijk uit de boek, dat is waar. Ontroegdeld is hij in alle gevallen. Maar speel?

SCHIN VAN STRENGE VOLLEDIGHEID
Pam, Renders en Schreuders koken voor een chronologische aanpak, ieder jaar in het leven van Hermans is een hoofdstuk, en ieder hoofdstuk behandelt een ander onderwerp. Die gaan van zijn eerste verhaal in de schoolkruis van het Balkeus tot zijn voortleven als straatnaam, en van al zijn katten tot zijn schrijfmachines. Die structuur geeft een beetje de schijn van n strenge volledigheid, maar in weeten is dit een weerslag van onbezorgd grasduinen in het archief, achteraf structureerd rond de onderwerpen.

De speelse kant van W.F.H. ja, inderdaad is, komt in het boek voring in zijn levensdag geformuleerd en briden. Op de eeuwigste vraag scholier nott bene- of Dobbekre kamer van Dobbekre nu ocht och een hallucinatie van de Oewoudt is, schijft Hermans bestond. Dobbek' (Let op die ver- Speel kan je ook de merkwuur collages noemen die hij begin

maakte – zijn fascinatie was hooguit bekend van het in eigen beheer uitgegeven *Manuscripten op zandsteen*. Aan de biografie van Hermans werd onlangs een grote termonstelling gewijd, maar het meeste fotomateriaal in dit boek is nooit eerder openbaar gemaakt. Nieuwe feiten over het leven van de schrijver tref je niet zo snel aan, maar op sommige van die feiten wordt wel net een ander licht geworpen door die geweklige rijkdom aan bronnen.

HEFTIGE AFFAIRE
Nee: de herfuge affaie met Tussieje Comee. We wisten uit de biografie van Willem Oeterepoer dat Hermans in de oostgigaren verheldwas op de charmante 'Truche', die hij op een tekencampus ontmoette en maandering het hof maakte, hoewel ze was verloofd. Dat Willem dat jaar aan niets anders dacht dan aan Truche wordt immers zichtbaar als je

Van zijn verhaa school zijn zo als stra

BOEKEN&WETENSCHAP

Met V's favorieten

BOEKEN & WETENSCHAP 7

de Volkskrant

REKSE
Een overrompelende roman over het begin van de aids-epidemie
BOEK 6

REKSE
Dik van der Meulen legt uit hoe boeken het denken over de natuur hebben gevormd
BOEK 8

NIET NIET
Een vrolijke poging de grote schrijver Willem Frederik Hermans voor de vergetelheid te behoeden
BOEK 7

NIET NIET
Een unieke Europese missie naar Jupiter en zijn jomannen begint
WETENSCHAP 16

PITTOIRLIE
Waar experts op letten om leugenaars te herkennen
WETENSCHAP 20

REKSE
Hoe de Middellandse Zee volliet met water
WETENSCHAP 24

Trouw, 6 mei 2023

De Volkskrant, 8 april 2023

CONTACT

Biografie Instituut   web.   www.biografieinstituut.nl
Faculteit der Letteren   email.   biografie.instituut@rug.nl
Postbus 716
9700 AS Groningen

Met dank aan Christiaan Gevers voor het verzorgen van
de promotiefotografie

Vormgeving door Jasmijn Oostwal

